

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos véleményének összefoglalója a szabad és tisztességes európai választásokról szóló bizottsági csomagról

(A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: www.edps.europa.eu)

(2019/C 47/05)

Az Unió működése reprezentatív demokrácián alapul. A politikai kommunikáció elengedhetetlen a polgárok, a politikai erők és a jelöltek demokratikus életben való részvételéhez és a szólásszabadsághoz való alapvető joghoz. Ezek a jogok és szabadságok összefüggnek a magán- és családi élet, az otthon és a kommunikáció tiszteletével, valamint a személyes adatok védelmének jogával. Ebben az évben az online adatkezelésről szóló 2018/3. sz. véleményében az európai adatvédelmi biztos kiemelte a koncentrált piacok alapvető jogainak kockázatait.

Az Unió helyzetéről szóló 2018. évi beszédének összefüggésében a Bizottság biztonsági csomagot terjesztett elő, amely a szabad és tisztességes európai választásokra összpontosít. Ez a csomag egy közleményből, egy, az uniós adatvédelmi jogszabályok választási kontextusban történő alkalmazásáról szóló iránymutatásokat tartalmazó dokumentumból, egy ajánlásból és egy, a hitelesítési eljárásra vonatkozó rendeletjavaslatból áll, amely a személyes adatvédelem szabályainak megsértéséhez kapcsolódik az európai parlamenti választások keretében. Az európai adatvédelmi biztos elismeri a közösségimédia-platformok szerepére való utalást, valamint azt, hogy ez a kezdeményezés hogyan kerül összhangba az online félretájékoztatásról szóló gyakorlati kódexszel. Tekintettel a jövő évi európai parlamenti választásokra és a 2019-re tervezett számos más nemzeti választásra, az európai adatvédelmi biztos elismeri a nemzeti választási hálózatok és az európai koordinációs hálózat létrehozására vonatkozó ajánlásokat is. Ezt a lehetőséget arra használja, hogy megmutassa, hogy rendelkezésre áll az európai hálózatban való részvételre. Ez kiegészítené az európai adatvédelmi biztos e téren végrehajtott cselekedeteit, különös tekintettel a következő év februárjára szervezett munkaértekezletre. Az európai adatvédelmi biztos elismeri továbbá ajánlását a tagállamok számára az európai parlamenti választásokkal kapcsolatos kockázatok átfogó értékelésére annak érdekében, hogy azonosítsák a választási folyamat integritását befolyásoló potenciális kiberbiztonsági eseményeket, és hangsúlyozza e kérdés sürgősségét.

Általánosságban elmondható, hogy az európai adatvédelmi biztos úgy véli, hogy a fokozott egyértelműség érdekében hivatkozhatott volna a személyes adatoknak az Európai Parlament, az európai politikai pártokkal és európai politikai alapítványokkal foglalkozó hatóság és a független személyek bizottsága által történő feldolgozására, mivel ezek a természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, testületek, irodák és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és az 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. október 23-i (EU) 2018/1725 európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽¹⁾ hatálya alá tartoznak (korábban 45/2001/EK rendelet). Ezen túlmenően és pontosabban az európai adatvédelmi biztos számos javaslatot tesz a javasolt rendelettel kapcsolatban, amelyek között szerepel az intézkedések hatályának és az ilyen szankciók kiegészítő célkitűzéseinek tisztázása, beleértve az európai adatvédelmi biztos határozatait az (EU) 2018/1725 rendelet megsértéséről, és a nemzeti adatvédelmi hatóságok és az európai adatvédelmi biztos közötti együttműködésre vonatkozó jelenlegi adatvédelmi jogi keretre való hivatkozást, valamint az információcsere bizalmas kezelésének biztosítása az adatvédelmi felügyeleti hatóságok és a független személyek bizottsága közötti együttműködés keretében.

1. Bevezetés és háttér

1. Az unió helyzetéről szóló 2018. évi beszéd összefüggésében a Bizottság 2018. szeptember 12-én biztonsági csomagot terjesztett elő, amely a szabad és tisztességes európai választásokra összpontosít. Ez egy jogalkotási javaslatból áll, amelyhez 3 nem jogalkotási intézkedés tartozik:

— javaslat – az Európai Parlament és a Tanács rendelete a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályoknak az európai parlamenti választásokkal összefüggésben történő megsértésével kapcsolatos ellenőrzési eljárás tekintetében az 1141/2014/EU, Euratom rendelet módosításáról (COM (2018) 636 final/2) (a továbbiakban: „javasolt rendelet”),

⁽¹⁾ HL L 295., 2018.11.21., 39. o.

- közlemény a szabad és tisztességes európai választások biztosításáról (COM (2018) 637 final) (a továbbiakban: „közlemény”),
 - választási együttműködési hálózatokról, online átláthatóságról és kiberbiztonsági incidensek elleni védelemről, valamint a félretájékoztatási kampányok elleni küzdelemről szóló ajánlás az európai parlamenti választások keretében (C (2018) 5949 final) (a továbbiakban „ajánlás”),
 - iránymutatás az uniós adatvédelmi szabályok választásokkal összefüggésben történő alkalmazásáról (COM (2018) 638 final) (a továbbiakban: „iránymutatás”).
2. Ezt a csomagot a 2019 májusában tartandó európai parlamenti tisztességes és szabad választások biztosítása érdekében fogadták el, figyelembe véve az online kommunikáció új kihívásait és a közelmúltbeli kinyilatkoztatásokat, például a „Facebook/Cambridge Analytica” ügyet^(?). Ezt az Európai Parlament és a Tanács az Európai Kiberbiztonsági Ipari, Technológiai és Kutatási Kompetenciaközpont és a nemzeti koordinációs központok hálózatának létrehozásáról szóló rendeletével együtt mutatják be (COM(2018) 630 final)⁽³⁾.
 3. Kiegészíti a Bizottság 2018. április 26-i „Európai megközelítés az online félretájékoztatás kezelésére” című közleményét (COM/2018/236 final), amely egy átláthatóbb, megbízhatóbb és elszámoltathatóbb online környezet előmozdítását célozza meg. Az egyik kulcsfontosságú eredménye, a félretájékoztatásról szóló önszabályozó gyakorlati kódex 2018. szeptember 26-án jelent meg. A Bizottság szintén közzétette a többoldalú európai fórum véleményező testületének álláspontját a gyakorlati kódexről⁽⁴⁾. Az e közleményben előirányzott intézkedések, beleértve ezt a gyakorlati kódexet, kiegészítik az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) folyamatban lévő munkáját. Az Európai Tanács 2018. június 28-i következtetéseit követően⁽⁵⁾ a Bizottság és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője az év végéig a tagállamokkal együttműködve átdolgozott cselekvési tervet terjeszt elő a félretájékoztatás leküzdésére⁽⁶⁾.
 4. A javasolt rendelet „*célja, hogy pénzügyi szankciókat biztosítson az európai politikai pártok vagy alapítványok számára, amelyek adatvédelmi szabályokat sértenek meg, hogy szándékosan befolyásolják vagy próbálják befolyásolni az európai parlamenti választások eredményét*”⁽⁷⁾. Az európai politikai pártokra vagy alapítványokra kiszabható pénzügyi szankciók mellett az éves költségvetésük 5 % -át kitevő új bírságokat⁽⁸⁾ „*hosszá kell adni azon jogsértések listájához, amelyek megakadályozzák, hogy az európai politikai párt vagy alapítvány pályázzon az Európai Unió általános költségvetéséből származó támogatásra a szankció kiszabásának évében*”⁽⁹⁾. Ajánlásában a Bizottság arra ösztönzi az általános adatvédelmi rendelet (a továbbiakban: GDPR) alapján létrehozott nemzeti adatvédelmi felügyeleti hatóságokat, hogy haladéktalanul és proaktív módon tájékoztassák az európai politikai pártokkal és európai politikai alapítványokkal foglalkozó hatóságot (a továbbiakban: *hatóság*)⁽¹⁰⁾ az adatvédelmi szabályok megsértését megállapító határozatokról, amelyekben a jogsértést egy európai politikai párt vagy alapítvány politikai tevékenységéhez köti „*az európai parlamenti választások befolyásolása céljából*”⁽¹¹⁾. A Bizottság azt is javasolja, hogy a nemzeti és regionális szintű politikai pártokat vagy alapítványokat érintő esetekben a tagállamok „*megfelelő szankciókat alkalmazzanak*”⁽¹²⁾.
 5. Ezenkívül az ajánlás ösztönzi az egyes tagállamok nemzeti választási hálózatának létrehozását, valamint az európai parlamenti választások európai koordinációs hálózatát⁽¹³⁾. Ez utóbbi a Bizottság által az uniós országok között

^(?) Közlemény, 2. o.

⁽³⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5681_hu.htm

⁽⁴⁾ A kódex és annak melléklete, valamint a véleményező testület álláspontja a következő címen érhető el: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>

⁽⁵⁾ Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/35936/28-euco-final-conclusions-en.pdf>

⁽⁶⁾ Közlemény, 10. o.

⁽⁷⁾ A javasolt rendelet indoklása, 2. o.

⁽⁸⁾ Lásd az 1141/2014 rendelet 27(4) bekezdésének a) pontját és a Bizottság szabad és tisztességes európai választásokról szóló összefoglalóját/tájékoztatóját: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-factsheet-free-fair-elections_hu.pdf.

⁽⁹⁾ A javasolt rendelet indoklása, 6. o.

⁽¹⁰⁾ Ezt a hatóságot az 1141/2014/EU rendelet (6. cikk) alapján hozták létre.

⁽¹¹⁾ 6. ajánlás Közleményében (7. o.) a Bizottság „*felszólítja továbbá a tagállamokat, hogy az alkalmazandó nemzeti és uniós jognak megfelelően támogassák a nemzeti adatvédelmi hatóságok, valamint a választások és a politikai pártok tevékenységének felügyeletéért és finanszírozásáért felelős hatóságok közötti információcserét, ahol a döntéseikből következik, vagy más okból észszerű okkal feltételezhető, hogy a jogsértés a nemzeti politikai pártok vagy alapítványok politikai tevékenységeihez köthető az európai parlamenti választások keretében*”. Utólagos kiemelés.

⁽¹²⁾ 11. ajánlás

⁽¹³⁾ Beleértve az 1–5. ajánlásokat.

megrendezett, a 2018. áprilisi választás bevált gyakorlatairól szóló első véleménycsere nyomon követése. Nemzeti kapcsolattartó pontokból fog állni, és 2019 januárjában és áprilisában kerül rá sor⁽¹⁴⁾. Ezt egy valós idejű európai riasztási folyamatnak és az információcsere fórumának tervezik. A nemzeti hálózatok többek között az európai választásokat befolyásoló kérdésekkel kapcsolatos információcserére törekednének a választási ügyekért és a kiberbiztonságért felelős nemzeti hatóságok, valamint a nemzeti adatvédelmi hatóságok és a nemzeti audiovizuális szabályozó hatóságok vagy szervek között. Ajánlatos, hogy ezek a nemzeti hálózatok a nemzeti joggal összhangban konzultáljanak és működjenek együtt az érintett nemzeti bűnüldöző hatóságokkal⁽¹⁵⁾, és adott esetben az Europol európai szintű együttműködésre léphessen a nemzeti bűnüldöző hatóságokkal. A Bizottság szerint „ez lehetővé teszi számukra, hogy gyorsan felismerjék az európai parlamenti választásokat fenyegető potenciális veszélyeket, és gyorsan alkalmazzák a meglévő szabályokat, beleértve a rendelkezésre álló pénzügyi szankciókat is, például az állami hozzájárulás megtérítését”⁽¹⁶⁾.

6. A Bizottság végül számos ajánlást tesz⁽¹⁷⁾ a politikai hirdetések átláthatóságának elősegítésére az európai parlamenti választások előtt, és arra ösztönzi a tagállamokat, hogy tegyenek megfelelő intézkedéseket az európai parlamenti választások folyamatának kiberbiztonsága területén, és vegyenek részt harmadik felekkel folytatott tudatosságnövelő tevékenységekben, beleértve az online platformokat és az informatikai szolgáltatókat, a választási folyamatban lévő jobb átláthatóság és a bizalomépítés érdekében.
7. Az iránymutatás kiemeli a meglévő uniós adatvédelmi keretet és annak alkalmazását a választási kontextusban. A Bizottság szerint, mivel ez az első alkalom, hogy a GDPR-t az európai választásokkal kapcsolatban alkalmazzák, fontos, hogy a választási folyamatokban részt vevő valamennyi szereplő egyértelműen megértse, hogyan lehet legjobban alkalmazni ezeket a szabályokat. A Bizottság hangsúlyozza, hogy a nemzeti adatvédelmi hatóságoknak „teljes mértékben ki kell használniuk a megerősített hatáskörüket a lehetséges jogsértések kezelésére”⁽¹⁸⁾.
8. 2018. október 18-án az Európai Tanács intézkedéseket hozott az „Unió demokratikus rendszereinek védelme és a félretájékoztatás elleni küzdelem érdekében, beleértve a közelgő európai választásokat is, az alapvető jogok teljes tiszteletben tartása mellett. E tekintetben a Bizottság által a választási együttműködési hálózatokra, az online átláthatóságra, a kiberbiztonsági események elleni védelemre, a jogellenes adatkezelés és a félretájékoztatási kampányok elleni küzdelemre, valamint az európai politikai pártok finanszírozására vonatkozó szabályok szigorítására irányuló intézkedéseknek az illetékes hatóságok gyors vizsgálatára és operatív nyomon követésére van szükségük”⁽¹⁹⁾.
9. 2018. október 25-én az Európai Parlament egy olyan állásfoglalást fogadott el, amelyben emlékeztetett „a Bizottság által a szabad és tisztességes európai választások biztosítására javasolt intézkedésekre, különösen az európai politikai pártok finanszírozására vonatkozó szabályok szigorítására irányuló jogalkotási módosításra, amely lehetőséget teremt a pénzügyi szankciók kiszabására az adatvédelmi szabályok megsértésére az európai választások kimenetelének szándékos befolyásolása érdekében” és arra, hogy „a személyes adatoknak az Unió politikai pártjai által végzett feldolgozása a GDPR hatálya alá tartozik, és hogyan az ebben a törvényben foglalt elvek, jogok és kötelezettségek megsértése további bírságokat és szankciókat eredményez”. Az állásfoglalás szerint „a választási beavatkozás hatalmas kockázatot jelent a demokráciára, amely kockázat kezelése közös erőfeszítéseket igényel a szolgáltatók, a szabályozók és a politikai szereplők és a pártok bevonásával”, és üdvözli ezt a bizottsági csomagot⁽²⁰⁾. 2018. december 3-án az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága elfogadta a rendelettervezetről alkotott véleményét⁽²¹⁾. 2018. december 6-án az Alkotmányügyi Bizottság elfogadta a rendelettervezetről szóló jelentését⁽²²⁾.

⁽¹⁴⁾ A közlemény (7. o.) és a Bizottság szabad és tisztességes európai választásokról szóló tájékoztatója az alábbi címen érhető el: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-factsheet-free-fair-elections_hu.pdf

⁽¹⁵⁾ Közlemény, 20. lábjegyzet: „ez olyan esetekre vonatkozik, amikor a választási folyamatot rosszindulatú szándékokkal támadják, beleértve az információs rendszerek elleni támadásokon alapuló eseményeket is. A körülményektől függően a büntetőjogi szankciókat eredményező bűnügyi nyomozás megfelelő lehet. A fentieknek megfelelően a 2013/40/EU irányelvvel harmonizálták a bűncselekmények meghatározásait és az információs rendszer elleni támadások minimális és maximális szintjét.”

⁽¹⁶⁾ közlemény, 7. o.

⁽¹⁷⁾ Beleértve a 7–10. és a 12–19. ajánlásokat.

⁽¹⁸⁾ Közlemény 8. oldal 3. pont „Az adatvédelmi szabályok alkalmazása a választási folyamatban”.

⁽¹⁹⁾ A következtetések az alábbi címen érhetőek el: <https://www.consilium.europa.eu/media/36775/18-euco-final-conclusions-en.pdf>

⁽²⁰⁾ Lásd a Cambridge Analytica által a Facebook-felhasználók adatainak használatáról szóló állásfoglalás 10–12. pontját és az adatvédelemre gyakorolt hatást P8_TA-PROV(2018)0433 (2018/2855(RSP)) a következő címen: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2018-0433+0+DOC+PDF+V0//HU>, utólagos kiemelés.

⁽²¹⁾ Elérhető:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=COMPARL&reference=PE-630.530&format=PDF&language=HU&secondRef=02>

⁽²²⁾ Elérhető:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2018-0435+0+DOC+PDF+V0//HU>

10. Az európai adatvédelmi biztos üdvözli a Bizottság által a javasolt rendelet, az ajánlás és az iránymutatás elfogadását megelőzően folytatott informális konzultációt, valamint azt, hogy az informális észrevételeinek egy részét figyelembe vették. Hangsúlyozza azonban, hogy a rövid értesítés miatt ezek előkészítő megjegyzések voltak. Ezért a következő hivatalos megjegyzéseket teszi. E tekintetben emlékeztetni kíván arra, hogy amikor a személyes adatok feldolgozása tekintetében az egyének jogainak és szabadságainak védelmével kapcsolatos jogalkotási javaslatot fogad el – mint jelen esetben is – a Bizottságnak az európai adatvédelmi biztossal kell konzultálnia.

3. Következtetés

36. Az európai adatvédelmi biztos elismeri, hogy a politikai kommunikáció elengedhetetlen a polgárok, a politikai erők és a jelöltek demokratikus életben való részvételéhez és a véleménynyilvánítás szabadságához való alapvető joghoz, és hogy ezek a jogok és szabadságok kölcsönösen függenek a Charta 7. cikkében foglalt jogoktól annak érdekében, hogy tiszteletben tartsák a magán- és a családi élet, az otthon és a kommunikáció, valamint a Charta 8. cikkében a személyes adatok védelmére vonatkozó jogot.
37. Elismeri a közleményben és az iránymutatásban a közösségimédia-platformok szerepére való utalást, valamint azt, hogy ez a kezdeményezés hogyan kerül összhangba az online félretájékoztatásról szóló gyakorlati kódexszel.
38. Tekintettel a jövő évi európai parlamenti választásokra és a 2019-re tervezett számos más nemzeti választásra, az európai adatvédelmi biztos elismeri a nemzeti választási hálózatok és az európai koordinációs hálózat létrehozására vonatkozó ajánlásokat is. Ezt a lehetőséget arra használja, hogy megmutassa, hogy rendelkezésre áll az európai hálózatban való részvételre. Ez kiegészítené az európai adatvédelmi biztos e téren végrehajtott cselekedeteit, különös tekintettel a következő év februárjára szervezett munkaértekezletre.
39. Az európai adatvédelmi biztos elismeri továbbá ajánlását a tagállamok számára az európai parlamenti választásokkal kapcsolatos kockázatok átfogó értékelésére annak érdekében, hogy azonosítsák a választási folyamat integritását befolyásoló potenciális kiberbiztonsági eseményeket, és hangsúlyozza e kérdés sürgősségét.
40. Általánosságban elmondható, hogy az európai adatvédelmi biztos úgy véli, hogy a fokozott egyértelműség érdekében hivatkozhatott volna a személyes adatoknak az Európai Parlament, a hatóság és a bizottság által történő feldolgozására, mivel ezek az (EU) 2018/1725 természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, testületek, irodák és ügynökségek általi kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló rendelet hatálya alá tartoznak (korábban 45/2001/EK rendelet).
41. Ezen túlmenően és pontosabban, az európai adatvédelmi biztos számos javaslatot tesz a javasolt rendelettel kapcsolatban, amelyek közé tartozik:
- az intézkedések hatályának és az ilyen szankciók kiegészítő célkitűzéseinek tisztázása,
 - beleértve az európai adatvédelmi biztos határozatait az (EU) 2018/1725 rendelet megsértéséről,
 - beleértve a nemzeti adatvédelmi hatóságok és az európai adatvédelmi biztos közötti együttműködésre vonatkozó jelenlegi adatvédelmi jogi keretre való hivatkozást,
 - az információcsere bizalmas kezelésének biztosítása az adatvédelmi felügyeleti hatóságok és a független személyek bizottsága közötti együttműködés keretében.

Brüsszel, 2018. december 18.

Giovanni BUTTARELLI
európai adatvédelmi biztos